

مفهوم مخالفت:

مفهوم مخالفت در لسان قدما با عنوان «دلیل الخطاب» شناخته می شده است.^۱ چنانکه گفتیم، موارد بسیاری برای این نوع مفهوم، در کلمات اصولیون برشمرده شده است که به طور مستقل به آنها اشاره می کنیم.

بحث) مفهوم شرط:

۱. جمله شرطیه؛ آنچه منطوق است «حصول جزا عند حصول شرط» است (اگر زید آمد، پس اکرامش واجب است)

۲. عکس نقیض آن که عقلاً اگر منطوق صحیح باشد، آن هم صحیح است، «عدم شرط عند عدم جزا» است: (اگر اکرام زید واجب نیست، پس زید نیامده است)

۳. عکس مستوی هم که عقلاً اگر منطوق صحیح باشد، آن هم صحیح است و البته به نحو موجه جزئی است، «حصول شرط در برخی از اوقات، عند حصول جزا» است (اگر اکرام زید واجب است، گاهی زید آمده است. - یعنی ممکن است وجوب اکرام ناشی از آمدن زید باشد و ممکن است به علت دیگری باشد)

۴. اما مفهوم، غیر از عکس مستوی و عکس نقیض است و عبارت است از: «عدم حصول جزا عند عدم حصول شرط»

پس:

منطوق: حصول جزا عند حصول شرط (دلالت قطعی)

مفهوم: عدم حصول جزا عند عدم حصول شرط (محل بحث)

عکس نقیض: عدم حصول شرط عند عدم حصول جزا (ملازم قطعی صحت منطوق)

عکس مستوی: حصول شرط (گاهی) عند حصول جزا (ملازم قطعی صحت منطوق)

